

պիտի ստեղծող, ձեւակերպող եւ պատկերաց-
նող կարողութիւն ունի՝ Նրա լեզուն ողբան
հարուստ է բառերով։ Ճկուն՝ ոճերով, գեղա-
րուեստական՝ պատկերաւորութիւններով ու ա-
սացուածներով («էջ Ե—Զ»)։ Այս նպատակին
հասնելու համար աշխատասէր հեղինակն ոչ
միայն ուշակալ լսելով հայ ժողովրդական խա-
ւերու ընտանեկան խօսակցութիւնը հաւաքած է
ընտիր բառեր եւ ասացուածներ, այլ եւ ձո-
խացուցած է իւր հաւաքածոն մտադիր ընթերց-
մամբ գրաւոր աղբերաց (Արդիւն, Թաղիադեան,
Պառլեան եւ այլն) նոյն իսկ մասնագրական
այնպիսի աշխատութեանց (ինչպէս Առակներ,
Ցաղեր եւ այլն), որոնք աւելի ժողովրդական
ընթերցանութեան նիւթ եղած են, ուստի եւ
քիչ շատ ազդուած են ժողովրդանէն եւ կամ
ազդած են անոր վրայ։ (Աղբերաց ցանկն հմտ.
էջ Թ—Ի. Ինչպէս կը տեսնուի հեղինակին
մտքողութեամբ մտաշլի չեն եղած Հա-
րիւ Արտիսի տարիները, ուստի եւ կարգ մը
ուսումնասիրող թիւներն անծանօթ մնացած են
իրեն)։

Իւր նիւթն հաւաքած է հեղինակն այս-
պէս թէ՛ գրաւոր եւ թէ՛ անգիր աղբերակներէ։
Գրաւոր աղբերաց տեղիք կը նշանակուին մէն մի
բառի քով նոյն իսկ էջերով. որ կը ցուցնէ
թէ քանի բարեկեղծութեամբ կազմուած է
աշխատութիւնը։

Այսպիսի գեղեցիկ ծրագիր մը միացած
փութ հրատ աշխատասիրութեան մը հետ՝ հրա-
պարակի վրայ դրած է գործ մը, զոր առանց
վարանելու կրնանք անուանել մեր նորագոյն
գրականութեան ամենաշքեղ զարդը։

Հ. Ամատունւոյ այս աշխատութիւնը ոչ
միայն պիտի հետաքրքրէ ի պաշտօնէ գաւա-
ռաւորաւորով զբաղող բանասէրները, այլ եւ
պիտի ըլլայ այն՝ ամեն հայու ձեռքը բառագիրք
մը՝ ճշգրիտ իմանալու համար նոր հեղինակ-
ներու կարգ մը լեզուական աստիճանները,
ճշգրիտ հասկնալու համար Արդիւնն մը,
Պառլեանն մը եւ այլն. եւ նոյն իսկ միջնադարեան
հայերէնի համար պիտի ծառայէ իբրեւ լրա-
ցուցիչ բառարան մը կից Նոր Հայի-դի-նէ եւ
Այլ-նէ՝ իւր բազմաթիւ մասնագրական բա-
ռերով։

Ոչ ըստ արժանւոյն գնահատած պիտի
ըլլամ այս ընտիր երկը, եթէ հոս կանգ առ-
նում։ Գործոյն կարեւորագոյն արժանիքներէն է
նաեւ այն առաւելութիւնը, որ ի մի հաւաքուած
են հոն պէսպէս հոմանիշներ, ասացուածներ,

որոնք ըստ յարմարութեան նաեւ նոր գրակա-
նութեան մէջ կրնան կիրարկուելու իրաւունք
ստանալ, իբրեւ հարազատ ծնունդներ հայ
մաքին եւ մայրենի լեզուն տեսչական ձոխու-
թիւններ։ Հոմանիշ մտաց այս հաւաքումը հե-
տաքրքրական կ'ընծայէ զայն նաեւ հայ ազգա-
գրին, որ պիտի տեսնէ հոն գաղափարներու
աստիճանական զարգացումը, աստիճանց պէս-
պէս կերպարանաւորութիւնները, որոնք շատ
ձեռնտու կրնան ըլլալ յաճախ լուսաւորելու
ազգագրական-պատմական կարգ մը խնդիրներ.
Եւ չենք օրինակ մը առ այս. էջ 69. Երաւը կը
բերէ Հ. Ամատունի՝ ԱՐԵՒԹԱՂ Կար. ԱՐԵՒԻ-
ՅՕՂ Մէ. ԳԵՂԵՂԻՍԻՍԻԱՆ Եւ. ՄԻԳԵ. ԳԵՂԵՂԻՍԻՍԻԱՆ
ԱԼԷ. ԱՐԵՂ. ԳԵՂԻՍԻԱՆ ՀԱՐՍՍԱՆԻԲ ՏԵԷ (== Տա-
ղարան), ԿԵՒԱՇԱՂ Դար. ԿԻՍԻՍԻԱՆ ԴԱՆ-
ԿԱՆ. «նշանակութեամբ» Բարակ անձիւն, որ
վայրկենապէս տեղում է պարզ, անամպ, արեւ
օրերում, եւ վայրկենապէս էլ կտրուում։
Բայց շատ հետաքրքրական է հայ ժողովրդեան
ըմբռնումը այս բառին մէջ. «Ըստ ժողովրդեան,
կը գրէ Հ. Ամատունի, այս անձրեւի ժամանակն
է գէլը ցոթում (ծնում)», ըստ Արարատեան,
Ծարգարի (գիւլը էլմը, մօտ), Ալաշկերտի, Ար-
ձէշի բարձրաւանդներու։ Արդուինի բարբառին մէջ
այս առթիւ կը գործածուի աստիճանն որ շատ
մօտ է այս ըմբռնման՝ «Գեղեղ-հըլ ճոթը» ==
տեղը թօթիւն ծնաւ (ճոթը Արդուինի բարբառը
առ հասարակ ձևով իմաստով կը կիրարկէ,
որ ինչպէս կ'երեւայ անծանօթ է ուրիշ բարբ-
առներու)։ Իսկ Կարնոյ բարբառին մէջ կ'ը-
սուի՝ «Այժը Լեւը ձևա», Թէ այս եւ թէ նման
բազմաթիւ բացատրութիւնք կարելի տեղիք
են բացատրելու համար կարգ մը երեւոյթներ,
գժուարաբանելի այլուստ (որչափ կազ ունի
այս ըմբռնումը բարձրաբարձ լրբանց կտաւրը
գտնուած վիշապաձեւ, եղջերուակերպ եւ այլն
քանդակներու հետ)։

* * *

Հայ գաւառաբարբառը անսպառն քով մըն
է, բայց տակաւին քիչ ուսումնասիրուած եւ
հրապարակի վրայ շատ նուազ է գեւ հոմ
նիւթը։ Այսպիսի հանգամանաց մէջ չենք կրնար
Արժ. Ամատունւոյ երկասիրութենէն պահանջել
նիւթի ամբողջութիւն, զայս զգացած է ինքնին
հեղինակը (էջ Թ.). Ձեռն ի ձեռն եւսանդուն
աշխատութիւն այս ասպարէզի մէջ կրնայ միայն
իրագործել այսպիսի պահանջը։ Այս պահանջ-
քին մասամբ գոհացում տալու կողուած է ուրիշ

